

341919

LIETUVOS KARIUOMENĖS STATUTAI

Projektas

Krašto Apsaugos Ministeris
originale parašė:
„Tvirtinu. Pulk. Dankantas.
1925. III. 31. Kaunas“

ARTILERIJOS RIKIUOTĖS STATUTAS

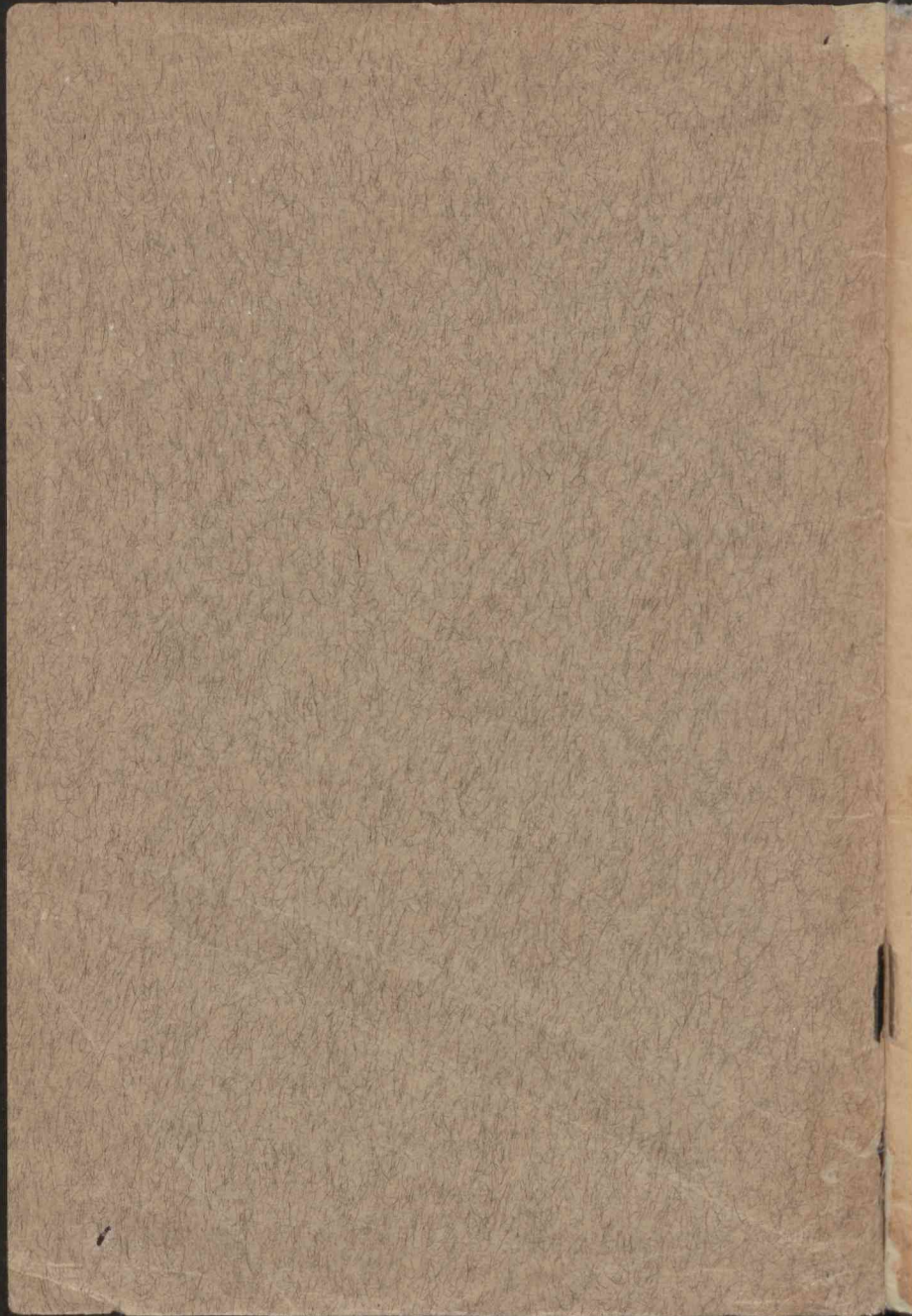
II DALIS

BATERIJOS MOKYMAS

VYR. ŠTABO KARO MOKSLO SK. LEIDINYS

KAUNAS - - - - Valstybės Spaustuve - - - - 1925

LIETUVOS KARIJOMENĖS STATUTAI

Projektas

Krašto Apsaugos Ministeris
originale parašė:
„Tvirtinu. Pulk. Daukantas.
1925. III. 31. Kaunas“

ARTILERIJOS RIKIUOTĖS STATUTAS

II DALIS

BATERIJOS MOKYMAS

VYR. ŠTABO KARO MOKSLO SK. LEIDINYS

KAUNAS - - - - Valstybės Spaustuvė - - - - 1925

355,077.6(474.7)(091)+
+355,543(474.7)(091)

2623348

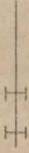

PJ 12-1

Artilerijos rikiuotės statuto II. dalyje nurodomos tik pagrindinės ir paprasčiausios baterijos rikiuotės ir rikiavimo formos. Jas vartojant privaloma griežtai laikytis statuto nurodymų.

Kai reikia, galima vartoti ir nenurodytos statute rikiuotės ir rikiavimo formos. Tik šiuo atveju draudžiama nustatyti joms kokios nors nekeičiamos taisyklės.

Sutartiniai brėžinių ženklai.

- vyresnysis baterijos karininkas
- būrio vadas
- ryšių komandos viršininkas
- viršila
- pabūklininkas
- dėžininkas
- ryšių, telefonų, kulkosvaidžių vyresnysis
- jo padėjėjas
- raitieji
- pėstieji
- telefonų dviračiai
- kulkosvaidžių dviračiai
- pabūklas
- dėžė

I. SKYRIUS.

Bendros taisyklės.

I. SKILTIS.

Baterijos išskaičiavimas.

1. Bateriją sudaro: 4 pabūklai, 8 šovinių dėžės, 3 telefonų dviračiai, kulkosvaidžių būrys ir gurguolė.

Ji skirstoma į:

- 1) kautynių dalį,
- 2) baterijos rezervą ir
- 3) gurguolę.

Pastaba. Gaubicų baterija turi 12 šovinių dėžių.

2. Kautynių dalį sudaro: du būriai po du pabūklą ir po vieną šovinių dėžę prie kiekvieno pabūklo, kulkosvaidžių būrys ir ryšių komanda.

Kulkosvaidžių būrį sudaro: du puskarininkiai, kurių vienas eina būrininko pareigas, 6 kulkosvaidininkai ir 2 kulkosvaidžiai su dviem dviračiais.

Ryšių komandą sudaro: komandos viršininkas, 12 baterijos žvalgų, 4 sekėjai ir 17 telefonistų su 3 dviračiais.

3. Baterijos rezervą sudaro 4 šovinių dėžės.

Pastaba. Gaubicų baterijoje — 8 šovinių dėžės.

4. Gurguolę sudaro: 6 poriniai vežimai, 1 įrankių vežimas, 1 sanitarinis vežimas, 1 baterijos vado vežimas ir 2 lauko virtuvės.

5. Būriai numeruojami nuo 1-jo ligi 2-jo, pabūklai — nuo 1-jo ligi 4-jo, kautynių dalies šovinių dėžės — nuo 1-sios ligi 4-sios atitinkamai savo pabūklams, baterijos rezervo šovinių dėžės — nuo 5-sios ligi 8-sios, kulkosvaidžiai — nuo 1-jo ligi 2-jo, telefonų dviračiai — nuo 1-ojo ligi 3-jo. Be to, kiekvienam pabūklui duodamas vardas, kuris rašomas ant skydo. Toki numeracija pasilieka net tada, kai pabūklas arba dėžė išeina iš rikiuotės.

6. Vyresnysis baterijos karininkas vadovauja kautynių daliai ir reikale pavaduoja baterijos vadą. Būriams vadovauja būrių vadai, ryšių komandai — ryšių komandos viršininkas, baterijos vado skiriamas; baterijos rezervui vadovauja vyresnysis dėžininkas, gurguolei — ūkvaizdys; abudu skiriami baterijos vado.

7. Rikiuotėje būriai arba būriuose pabūklai gali stovėti ir ne numerių eilėje, bet draudžiama maišyti įvairių būrių pabūklai.

II. SKILTIS.

Baterijos tvarka ir rikiuotės.

8. Baterijos tvarka esti:

- 1) žygio ir
- 2) kautynių.

9. Baterijos rikiuotės žygio tvarkoje esti:

- 1) tiestinė rikiuotė ir
- 2) pabūklų vora.

10. Žygio tvarkoje tarpai (intervalai) tarp pabūklų turi būti 30 žingsnių. Jeigu reikalingi kitoki tarpai, komanduojama:

N žingsnių tarpai!

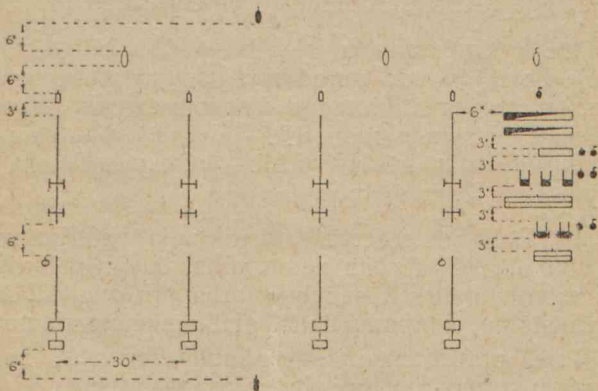
11. Tarpai kautynių tvarkoje, žiūrint pozicijos bario ir vietos ypatybių, gali keistis, bet bendrai neprivalo būti mažesni kaip 30 žingsnių.

12. Jei pabūklai ir dėžės esti greta (6 žingsnių tarpais), tai komanduotieji tarpai laikomi tarp pabūklų. Todėl šiuo atveju tarpai negali būti mažesni kaip 12 žingsnių.

Žygio tvarka.

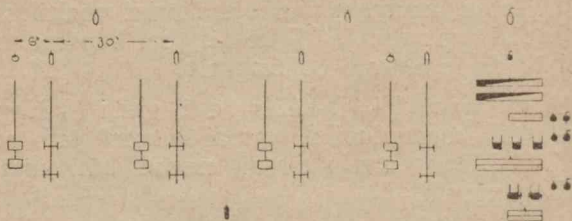
13. Kiekvienas pabūklo ir dėžės kinkinys žygio tvarkoje elgiasi Art. Rik. St. I. d. nurodymais.

Tiestinėje rikiuotėje pabūklai komanduotais tarpais statomi statmenai (stačiai) į fronto liniją. Dėžės

1. brėž. Baterija tiestinėje rikiuotėje. Dėžės pabūklų užpakaly.

gali būti pabūklų priekyje, užpakalyje (1. brėž.) arba greta jų (2. brėž.). Tarp pabūklų ir dėžių — 6 žingsnių atstumai (distancijos) ir tarpai.

2. brėž. Baterija tiesinėje rikiuotėje. Dėžės greta pabūklų.

14. Pabūklų voroje pabūklai su savo dėžėmis esti vienas paskui kitą. Tik dėžės gali būti pabūklų užpakalyje (3. brėž.), priešakyje arba greta jų (4. brėž.).

15. Ryšių komanda ir kulkosvaidžių būrys prisirikiuoja baterijos vado nurodymu. Jeigu vieta nenurodyta, tai jie prisirikiuoja 6 žingsnių tarpais (arba atstumais): tiesinėje rikiuotėje — dešinėje kautynių dalies pusėje, o pabūklų voroje — priekyje. Tvarka nurodyta 1, 2, 3. ir 4. brėž.

16. Baterijos rezervas prisirikiuoja baterijos vado nurodymu. Jeigu vieta nenurodyta, tai jis prisirikiuoja kautynių dalies užpakalyje (arba priekyje) 12 žingsnių atstumu, kautynių daliai atatinkančioje rikiuotėje.

Prieš pradėdant baterijai kautis, rezervas, baterijos vado nurodymu, nuo baterijos atskiriamas.

17. Gurguolė pri-
sirikiuoja baterijos re-
zervo užpakalyje (arba
priekyje) 12 žingsnių
atstumu. Rikiuotę ir
tvarką nurodo baterijos
vadas.

Kautynių tvarka.

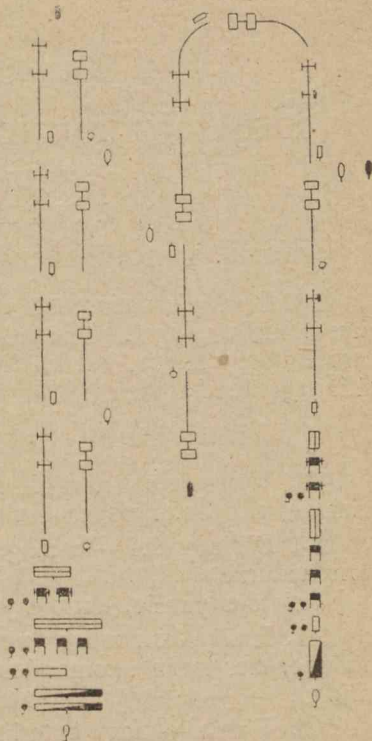
18. Pabūklai pa-
skirtais tarpais išsiri-
kiuoja greta viens kito
Art. Rik. St. I. d. tai-
syklėmis.

Ryšių komanda su
telefonų dviračiais, kul-
kosvaidžių būrys ir pir-
magaliai sustoja bate-
rijos vado nurodytoje
vietoje.

19. Baterijos re-
zervas sustoja baterijos
vado nurodytoje vie-
toje. Dėžės prikabin-
tos prie pirmagalių.

20. Gurguolė su-
stoją baterijos vado
nurodytoje vietoje.

21. Iš žygio tvar-
kos į kautynių tvarką
ir atvirkščiai persirikiuoti, pabūklai atkabunami nuo
pirmagalių ir prikabinami prie jų Art. Rik. St. I. d.
taisyklėmis.

3. brėž. Pabūklų
vora. Dėžės pa-
būklų užpakaly.

4. brėž. Pabūklų
vora. Dėžės gre-
ta pabūklų.

II. SKYRIUS.

Baterija žygio tvarkoje.

I. SKILTIS.

Karių vietos. Bendri nurodymai.

22. Baterijos vadas esti vietoje, iš kur jam patogiau baterija valdyti. Visi kiti viršininkai esti žemiau nurodomose vietose, bet laikinai, patogesnio valdymo dėliai, gali vietas keisti.

Tiestinėje rikiuotėje.

23. Vyresnysis baterijos karininkas — 12 žingsnių priekyje, ties baterijos kautynių dalies viduriu.

24. Būrių vadai — 6 žingsniai priekyje, ties savo būrių viduriu.

Visi toje pusėje, kurioje yra baterijos vadas.

25. Ryšių komandos viršininkas — 6 žingsniai priekyje, ties ryšių komandos viduriu (būrių vadų linijoje).

26. Viršila — ties baterijos viduriu, 6 žingsniai baterijos rezervo užpakalyje. Baterijos rezervui atskyrus nuo kautynių dalies, viršila pasilieka prie pastarosios.

27. Pabūklininkai ir dėžininkai: priešakinių kinkinių — 3 žingsniai priešakinių jojikų priekyje, o užpakalinių kinkinių — greta priešakinių porų jojikų iš kairės.

28. Ryšių komandos vyresnysis — 3 žingsniai prieky, ties komandos viduriu pabūklininkų linijoje).

29. Trimičius — 3 žingsniai baterijos vado užpakalyje arba baterijos vado nurodymu — ryšių komandoje.

30. Žvalgai ir raitieji sekėjai — dešiniame baterijos sparne, dviejose eilėse, 6 žingsnių tarpu nuo sparninio pabūklo; pirmoji eilė — priešakinių porų linijoje.

31. Pėstieji sekėjai — 3 žingsniai žvalgų užpakalyje; telefonistai — 2 eilėse, 3 žingsniai telefonų dviračių užpakalyje.

32. Telefonų dviračiai — 3 žingsniai pėsčiųjų sekėjų užpakaly, 3 žingsnių tarpu.

Raitieji telefonistai — dešinėj nuo telefonų dviračių arklių.

1. pastaba. Su komanda: *pabūkliniai, sėsk!* — pėstieji sekėjai ir telefonistai sėdasi: po 2 telefonistu ant kiekvieno telefonų dviračio; likusieji telefonistai ir sekėjai — laisvose vietose ant rezervo dėžių.

2. pastaba. Pėstieji sekėjai ir pėstieji telefonistai gali būti baterijos vado pašaukti prie telefonų dviračių. Tada jie sustoja 31. str. nurodytoje vietoje ir žygio metu eina šalia dviračių.

33. Kiekvieno kulkosvaidžio kulkosvaidininkai — savo dviračių užpakaly, 3 žingsnių atstumu. Kulkosvaidžių būrininkas ir raitieji kulkosvaidininkai — dešiniame kulkosvaidžių dviračių sparne.

34. Kulkosvaidžių dviračiai — 3 žingsniai pėsčiųjų telefonistų užpakaly, greta viens kito, 6 žingsnių tarpu.

Pastaba. Komanduojuant: *pabūkliniai, sėsk!*
—kulkosvaidininkai susėda ant kalkosvaidžių dviračių ir baterijos rezervo dėžių.

35. Baterijos rezervo dėžininkai: vyresnysis — 6 žingsniai baterijos rezervo prieky, kiti — 27. str. nurodymu.

36. Viršininkų arklininkai — 3 žingsniai kulkosvaidžių dviračių užpakaly, dviejose eilėse.

Pastaba. Baterijos vado nurodymu arklininkai gali būti pašaukti prie tų viršininkų, kurių arklius jie palaiko. Tuomet jie sustoja 3 žingsniai tų viršininkų užpakaly.

37. Žvalgams, sekėjams, telefonistams ir kulkosvaidžių būriui nurodytas vietas baterijos vadas gali pakeisti.

P a b ū k l ų v o r o j e.

38. Vyresnysis baterijos karininkas — 12 žingsnių prieky, ties baterijos kautynių dalies viduriu. Būrių vadai — 6 žingsniai prieky, ties savo būrių viduriu. Visi iš tos pusės, kurioje atsidurs vorai išsirikiavus. Bendrai, baterijos vyresnysis karininkas ir būrių vadai — iš tos pusės, kur yra baterijos vadas.

39. Ryšių viršininkas, raitieji kulkosvaidininkai, viršila, pabūklininkai, ryšių komandos viršininkas, dėžininkai ir trimičius — kaip ir tiestinėje rikiuotėje (3. brėž.).

40. Žvalgai, raitieji sekėjai ir telefonų dviračiai — baterijos prieky arba baterijos vado nurodytoje vietoje. Rikiuotė: raitieji — iš dešinės po 3, paskui juos — telefonų dviračiai vienas paskui kitą 3 žingsnių atstumu, arba: raitieji — iš dešinės po 6, ir telefonų dviračiai greta viens kito, 3 žingsnių atstumu.

Nuo paskutinio dviračio arba nuo kulkosvaidžių būrio ligi priešakinio kinkinio viršininko — 6 žingsnių atstumas.

41. Pėstieji telefonistai ir sekėjai — kaip ir tiestinėje rikiuotėje.

42. Kulkosvaidžių būrys — baterijos prieky eina paskui ryšių komandą, arba kur baterijos vadas nurodo.

Rikiuotė: kulkosvaidininkai — 3 žingsniai savo kulkosvaidžių dviračių užpakaly; dviračiai — vienas paskui kitą 3 žingsnių atstumu, arba greta viens kito 6 žingsnių atstumu.

Nuo paskutinio dviračio ligi priešakinio kinkinio viršininko — 6 žingsnių atstumas.

43. Baterijos rezervo dėžininkai: vyresnysis — 6 žingsniai dėžių voros prieky, kiti — 27. str. nurodymu.

44. Arklininkai — 36. str. nurodymu.

45. Visais atvejais baterijai pasisukant, viršininkai laiko nuo savo dalių nurodytus atstumus.

Ž y g y j e.

46. Viršininkai karininkai, viršila ir vyresnysis dėžininkų esti savo dalių rajonuose, kur reikalinga jų priežiūra ir iš tos pusės, iš kurios jiems patogiau priežiūrėti.

47. Pabūklininkai ir dėžininkai — prie savo kinkinių, kur reikalinga jų priežiūra.

48. Pėstieji sekėjai, telefonistai ir kulkosvaidininkai — prie šovinių dėžių, telefonų ir kulkosvaidžių dviračių. Sukomandavus: *pabūkliniai, sėsk!* — ant jų susėda.

49. Arklininkai — 3 žingsniai užpakaly tų asmenų, kurių arklus jie palaiko.

II. SKILTIS.

Baterijos valdymas.

50. Baterijos vadas valdo bateriją komandomis ir įsakymais.

Komanduoti galima:

1. balsu,
2. sutartiniais ženklais (signalais).

51. Komanduojantieji asmenys kartoja baterijos vado komandas (balsu arba ženklais), reikalui esant jas papildydami jų dalis liečiančiomis komandomis.

52. Pabūklų voroje visi viršininkai, baigiant pabūklininkais ir dėžininkais, visaip stengiasi, kad vado komandos ir įsakymai eitų per visą vorą. Komandos ir įsakymai, pasiekę kam taikoma, toliau nebeleidžiami.

53. Rikiavimai, kuriems nėra nustatytų komandų ir sutartinių ženklų, vykdomi balsu baterijos vado duodamais įsakymais.

III. SKILTIS.

Lygiavimas ir kryptis.

54. Tiestinėje rikiuotėje ir voroje baterija lygiuojasi dešinėn. Jei reikia paskirti kitokis lygiavimas, komanduojama:

Lygiavimas kairėn!

arba

Lygiavimas į N pabūklą!

55. Stovint vietoje, pabūklai privalo būti pastatyti stačiai (statmenai) į frontą nurodytais tarpais ir atstumais, o stovintieji užpakaly be to dar lygiuoja į užpakalį.

56. Važiuojant baterijai skiriama važiavimo greitis (aliuras) ir kryptis.

57. Baterijos vado greitį (aliurą) skirianti komanda liečia tik lygiavimo pabūklą; kiti greitį keičia atsižvelgdami rikiuotės ypatybių.

58. Lygiavimo pabūklas važiuoja nurodyta kryptimi paskirtu greičiu. Kiti kinkiniai, prisitaikydami prie įvairių judesio sąlygų, laiko atstumus, tarpus, lygiuojasi į lygiavimo pabūklą ir į užpakalį.

59. Baterijos vado komanda:

Paskui mane!

— dešinysis arba paskirtasis lygiavimo pabūklas važiuoja paskui baterijos vadą 30 žingsnių atstumu ir jo greičiu.

Komanduojuant:

Tiesiog!

arba

Kryptis į N daiktą!

— lygiavimo pabūklas nustoja važiuoti paskui baterijos vadą ir pasuka nurodyta kryptimi.

60. Užsukimuose lygiuotis į užsukantįjį sparną, o tarpus laikyti nuo užsukamojo kinkinio.

61. Viršininkai privalo žiūrėti, kad kinkiniai laikytų greitį, kryptį, tarpus, atstumus ir lygiuotųsi.

IV. SKILTIS.

Važiavimas ir sustabdymas.

62. Važiuoti priekin komanduojuama:

1. *Lygiavimas dešinėn (kairėn) arba į N daiktą, žingsniu (riščia)!*

arba

Paskui mane!

2. **Marš!**

63. Kliūtims apvažiuoti arba pervvažiuoti, būriai (pabūklai, dėžės) savo viršininkų komandomis gali laikinai pakeisti greitį, atstumus, tarpus ir rikiuotės formas.

64. Baterijai sustabdyti komanduojama:

1. *Baterija!*
2. **Stok!**

65. Sustabdžius baterijai išlygiuoti komanduojama:
Lygiuok!

Komanduojantieji asmenys ir pabūklininkai (dėžininkai) išjoja 6 žingsnius priekin, sustoja ir išsilygiuoja. Paskui kinkiniai lygiuodamiesi privažiuoja prie pabūklininkų (dėžininkų).

V. SKILTIS.

Tarpu keitimas. Kinkinių perstatymas.

66. Tarpai keičiami važiuojant arba pradedant važiuoti. Tam reikalui komanduojama:

1. *N žingsnių tarpai!*
2. **Marš!**

Lygiavimo pabūklas važiuoja savo greičiu. Kiti pabūklai greičiau važiuodami padaro nurodytus tarpus.

67. Kinkiniams perstatyti komanduojama:

1. *Dėžės (pabūklai) dešinèn (kairèn, pirmyn)!*
2. **Marš!**

Vykdoma Art. Rik. St. I d. taisyklėmis. Pabūklų voroje visi kinkiniai, nelaukdami atskiros komandos, tankėja 6 žingsnių atstumu.

VI. SKILTIS.

Važiavimo krypties keitimas.

68. Baterijos važiavimo kryptis gali būti pakeista:

1. sparno sukimu,
2. pabūklų ir baterijos sukimu,
3. pagal vieną pabūklą.

69. Pakeisti kryptį sparno sukimu komanduojama:

1. *Dešinės (kairės) sukimu!*
2. **Marš!**
3. **Tiesiog!**

arba

Į N daiktą!

Antrąja komanda užsukamasis kinkinys suka į nurodytą pusę, nekeisdamas greičio. Visi kiti kinkiniai suka lankais, laikydami tarpus nuo užsukamojo kinkinio. Užsukantysis kinkinys važiuoja padidintu (dvigubu) greičiu, o kiti prisitaiko, lygiuodamiesi į užsukantįjį sparną. Užpakaliniai kinkiniai važiuoja paskui priešakinius (5. brėž.).

Trečiaja komanda visi kinkiniai važiuoja buvusiu greičiu.

Sparnas sukti galima įvairiais kampais.

70. Pakeisti kryptį pabūklus pasukant komanduojama:

1. *Pusiau dešinėn (kairėn)!*

arba

Dešinėn (kairėn)!

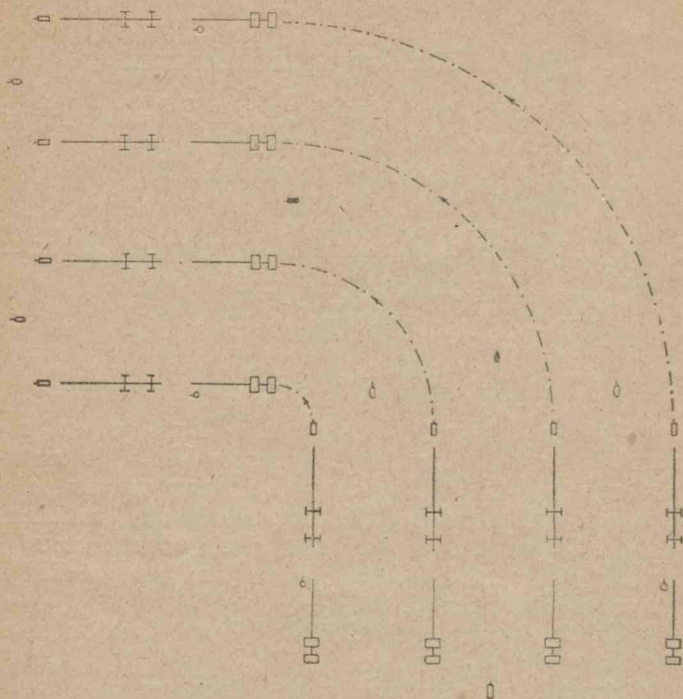
arba

Dešinėn (kairėn) aplink!

2. **Marš!**

Vykdoma Art. Rik. St. I d. taisyklėmis.

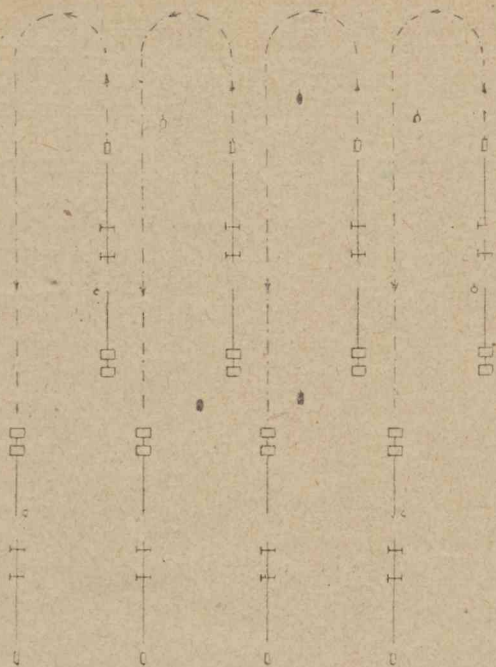

5. brėž. Krypties keitimas sparno sukimu. Dešinės sukimu!

Jeigu pabūklas ir dėžė važiuoja vienas paskui kitą, suka priešakinis kinkinys, o užpakalinis važiuoja paskui priešakinį (6. brėž.). Jeigu pabūklas ir dėžė važiuoja greta 6 žingsnių tarpu, tai pasisuka abu vienu kartu.

Pastaba. Jeigu tarpai ir atstumai neleidžia pabūklams pasisukti vienu laiku, tai pabūklai pasisuka atskirai, pasidarius laisvai vietai.

6. brėž. Krypties keitimas pasukant pabūklais. Kairėn aplink!

71. Pakeisti kryptį baterijės pasukimu komanduojama:

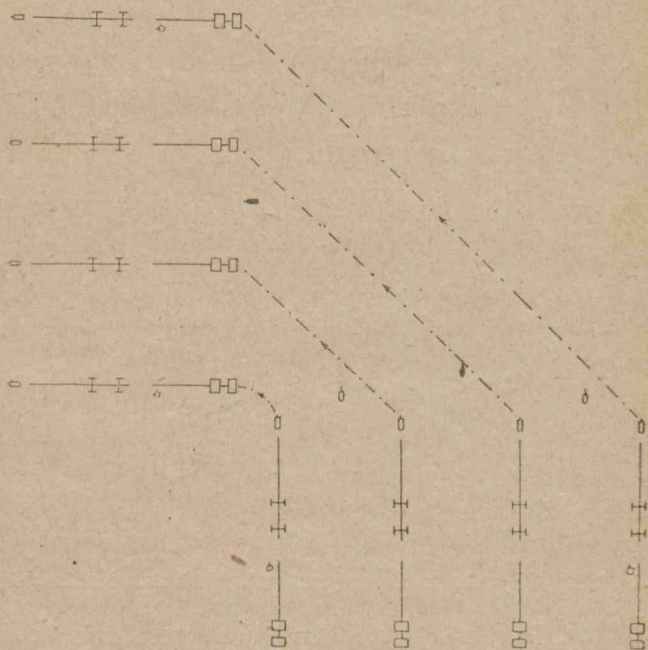
1. *Baterija dešinėn (kairėn)!*

2. **Marš!**

Antrąja komanda to sparno kinkinys, į kurio šali komanduotas pasukimas, pasuka nekeisdamas greičio.

Kiti kinkiniai dvigubu greičiu išvažiuoja trumpiausiu keliu į nurodytą pusę, padaro paskirtus tarpus ir, išsilygiavę į užsukamąjį kinkinį, važiuoja buvusiu greičiu. Užpakaliniai kinkiniai važiuoja paskui priešakinius (7. brėž.).

Pasukama baterija ir esant įvairiems tarpams.

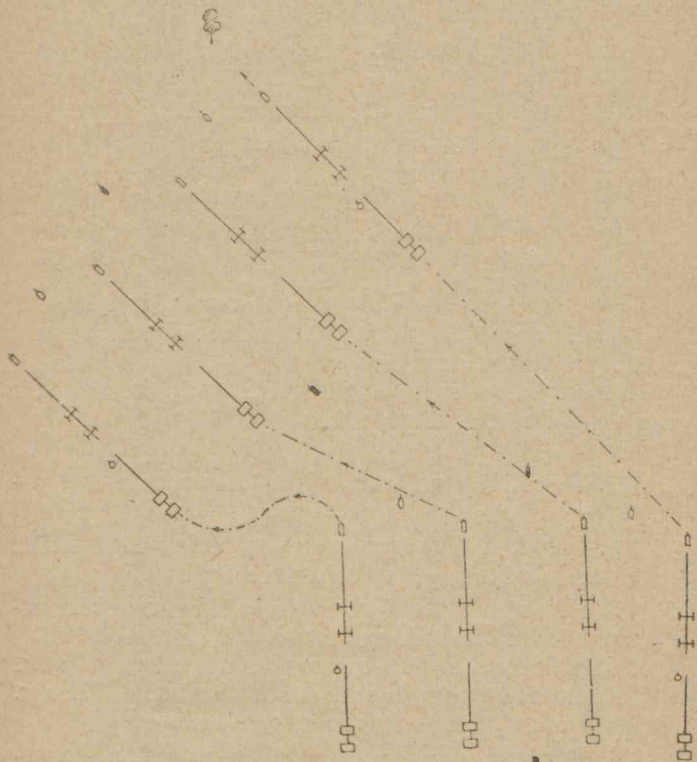

7. brėž. Krypties keitimas pasukant bateriją. Baterija kairėn!

72. Pakeisti kryptį pagal vieną pabūklą komanduojama:

1. *N* pabūklas į *N* daiktą!
2. Marš!

Antrąja komanda krypties pabūklas, nekeisdamas greičio, važiuoja paskirta kryptimi, o kiti, į jį lygiuodami, didina arba mažina greitį ir padaro nuo jo

8. brėž. Krypties keitimas pagal vieną pabūklą.

reikalingus tarpus. Išvažiuoju į fronto liniją, pabūklai važiuoja buvusiu greičiu (8. brėž.).

Šiuo būdu kryptis keičiama kampais, ne didesniais kaip $\frac{1}{4}$ rato.

73. Tuo pat būdu kryptis keičiama ir baterijos vadui komanduoju:

1. **Paskui mane!**
2. **Marš!**

Šiuo atveju kryptis gali būti pakeista ir didesniais kaip $\frac{1}{4}$ rato kampais.

VII. SKILTIS.

Rikiavimai.

Bendri nurodymai.

74. Baterija gali iš tiesinės rikiuotės persirikiuoti pabūklų voron ir atvirkščiai.

Be to, kaip tiesinėje rikiuotėje, taip ir pabūklų voroje galima perstatyti dėžes (pabūklai) į šalis ir į priekį.

75. Perrikiuojama važiuojant arba pradėdant važiuoti.

76. Perrikiavimai eina vienodu būdu, jeigu dėžės esti pabūklų užpakaly, šalia jų arba prieky.

77. Persirikiuojant kinkinių (pabūklo ir dėžės) savitarpio padėtis be atskiros komandos nepasikeičia.

Ryšių komanda ir kulkosvaidžių būrys visuose perrikiavimuose trumpiausiu keliu išvažiuoja II. skyr. I. skiltyje arba baterijos vado nurodytas vietas.

78. Persirikiuojant važiavimo greitis komanduojuamas pradėdant važiuoti, o važiuojant—tiksliai keičiant greitį.

Pabūklų voros išrikiavimas.

79. Pabūklų vorai išrikiuoti važiavimo kryptimi komanduojama:

1. Pabūklais iš dešinės (kairės)!

2. Marš!

Dešinys (kairys) pabūklas važiuoja tiesiog, o kiti, trumpiausiu keliu išvažiuodami, važiuoja paskui jį.

80. Pabūklų vorai išrikiuoti sparno kryptimi komanduojama:

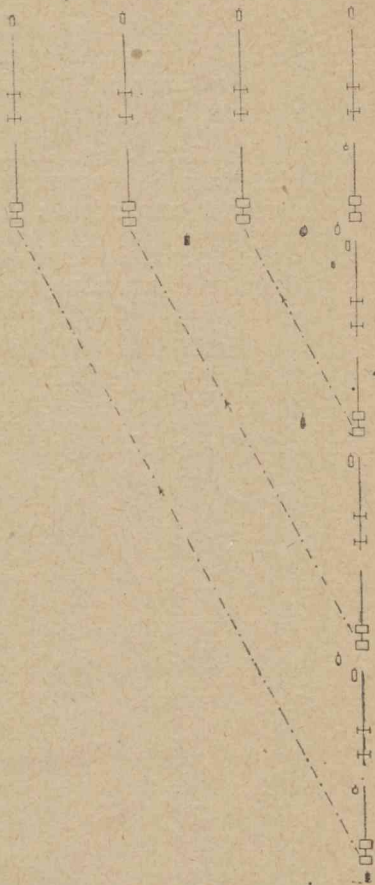
1. Dešinėn (kairėn)!

2. Marš!

Dešinys (kairys) pabūklas pasisuka ir važiuoja nauja kryptimi; dėžė važiuoja paskui. Kiti pabūklai pasisuka ir važiuoja paskui priešakinį.

Tiestinės rikiuotės išrikiavimas.

81. Tiestinei rikiuotei iš pabūklų voros išrikiuoti važiavimo kryptimi komanduojama:

9. brėž. Tiestinės rikiuotės rikiavimas iš pabūklų voros. Rikiuok kairėn!

1. *Rikiuok dešinèn (kairèn)!*
2. **Marš!**

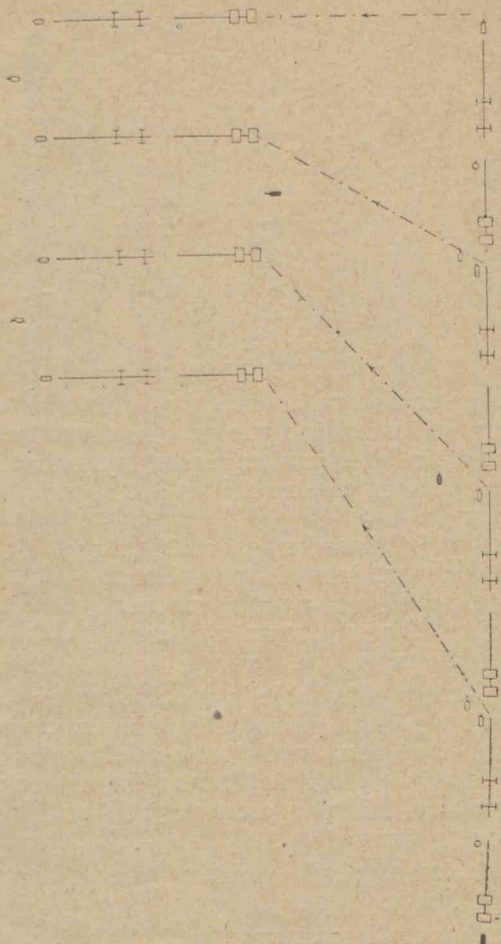
Priešakinis pabūklas važiuoja tiesiai, o kiti dvigubu greičiu, trumpiausiu keliu išvažiuoja 30 žingsnių tarpais į fronto liniją ir išsilygiavę važiuoja buvusiu greičiu (9. brėž.).

Pastaba. Jeigu baterija reikia išrikiuoti kitokiais kaip 30 žingsnių tarpais, tai prieš komanda **marš!** komanduoti: **N žingsnių tarpai!**

82. Tiestinei rikiuotei iš pabūklų voros išrikiuoti sparno kryptimi komanduojama:

1. *Dešinèn (kairèn)!*
2. **Marš!**
3. **Lygiavimas dešinèn (kairèn, į N pabūklą)!**

Priešakinis pabūklas pasuka, o kiti trumpiausiu keliu prisirikiuoja 30 žingsnių tarpais (10. brėž.).

10. brėž. Tiestinės rikiuotės rikiavimas iš pabūklų voros. Kairėn !

III. SKYRIUS.

Baterija kautynių tvarkoje. Šaudymas.

I. SKILTIS.

Karių vietos.

83. Baterijos vadas esti savo sekimo punkte. Į padedamuosius sekimo punktus skiria baterijos vadas.

Vyresnysis baterijos karininkas, ryšių viršininkas, žvalgai, sekėjai ir telefonistai esti ten, kur baterijos vadas nurodo.

Vyresnysis baterijos karininkas, komanduodamas baterijai, esti ten, kur jam patogiau.

Būrių vadai — savo būrių ribose.

Bendrai, komanduojuojantieji asmenys pasirenka, kiek gali, uždengtas vietas.

84. Kautynių tvarkoje komanduojuojantieji asmenys nulipa nuo arklių ir paduoda* juos arklininkams. Jei nėra arklininkų, būrių vadai savo arklius paduoda pabūklų priešakinių porų jojikams. Pabūklininkai taip pat nulipa nuo arklių ir paduoda juos pabūklų vidurinių porų jojikams.

85. Baterijos viršila palieka prie pirmagalių ir prižiūri jų tvarką.

86. Pirmagaliams komanduoja baterijos vado iš anksto paskirtas vienas dėžininkų.

Pirmagaliams stovint atskirais būriais, viršininkai skiriami atskirai kiekvieno būrio pirmagaliams.

II. SKILTIS.

Ugnies valdymas.

87. Baterijos vadas valdo baterijos ugnį arba betarpiškai arba per vyresnįjį baterijos karininką.

88. Baterijos vadas komanduoja ir įsako telefonu, balsu (betarpiškai arba per perdavėjus), ženklais (signalais) arba per pasiuntinius.

89. Vyresniojo baterijos karininko komandas pakartoja būrių vadai taip garsiai, kad kiekvienas jų būtų tikras, jog komanda bus teisingai suprasta.

Pabūklą paruošus šaudyti, pabūklininkas pakelia ranką.

Būriams prisiruošus šaudyti, būrių vadai, pakeldami rankas, duoda ženklą vyresniajam baterijos karininkui.

90. Baterijos vado komanda liečia visą bateriją. Jei reikalinga, kad komandą vykdytų tik baterijos dalis komanduojama:

N būriui (pabūklui)!

arba

Šaudžiusiam būriui (pabūklui)!

91. Baterijos veiksmams sustabdyti komanduojama:

Stok!

Šią komandą pakartoja būrių vadai, pabūklininkai. Visi jie pakelia rankas. Pabūklininkai nustoja veikti ligi kitos komandos arba įsakymo.

92. Komanda **stok!** duodama:

1. keičiant taikinį arba sviedinio rūšį,
2. klaidingos komandos vykdymui sulaikyti,
3. taikymo nustatymams parašyti ir kada baterijos vadui reikės.

93. Klaidingai komandai pataisyti komanduojama:

1. **Stok!**
2. **Buęs nustatymas!**

Klaidingi nustatymai pakeičiami anksčiau buvusiais.

94. Jei šaudant į kiekvieną naują taikinį pasterbėta, kad šūvių kryptis yra tikra, komanduojama:

Kryptis tikra!

95. Šaudant į keletą taikinių, kiekvienas jų numeruojamas, ir rašoma šakutė. Tam reikalui, baigus į kiekvieną taikinį šaudyti, komanduojama:

1. **Stok!**
2. **Taikinys N (taikinio numeris)**
Šakutė 00 — 00!

Tą komanda vyresnysis baterijos karininkas parašo taikinio numerį, užtaisą ir šakutę, o būrių vadai ir pabūklininkai — taikinio numerį ir savų pabūklų paskutinius kampio ir lygio nustatymus.

III. SKILTIS.

Ugnies paleidimas ir vadovavimas.

96. Pastačius pabūklus pozicijon, ruošama lygiagrete vėduoklė.

Vyresnysis baterijos karininkas ruošia lygiagrete vėduoklę, nelaukdamas baterijos vado kryptį nurodančios komandos.

97. Bendrąja taisykle, lygiagretė vėduoklė ruošinama tuo būdu, kad visiems pabūklams paeiliui duodama kryptis, lygiagretė pagrindinio pabūklo kryptčiai. Tam reikalui komanduojama:

1. **Lygiagretė vėduoklė nuo N pabūklo!**
2. **Antram (trečiam ...) kampo 00 — 00!**
3. **Pasižymėti!**

Pirmąja komanda visų pabūklų spyniniai ima gaires ir laiko jas stačiai ant panoramos, kol reikalinga. Pagrindinio pabūklo taikytojas pasižymi paeiliui į visus pabūklus, pradėdamas artimiausiu, ir praneša gautus kampius.

Antrąja komanda taikytojai pastato jų pabūklams komanduotus kampius ir nutaiko į pagrindinio pabūklo (pagal kurį ruošinama lygiagretė vėduoklė) panoramą arba gaigrę.

Pastaba. Vyresnysis baterijos karininkas, gavęs pasižymėjimo kampius, pakeičia juos 30—00 ir komanduoja atatinkamiems pabūklams.

Trečiąja komanda visi taikytojai pasižymi į nurodytą taikymo tašką.

98. Šaudyti šrapneliu netiesiai taikant komanduojama:

1. **Šrapnelis!**
2. **Į N taikinį!**
3. **N užtaisas!** (jei reikia).
4. **Kampo 00 — 00!** (Busolės 00 — 00!)
5. **Lygio 00!** (Lygio daugiau — mažiau 00!).
6. **Korektoriaus aukščiau (žemiau) 00!**
7. **Taikiklio 00!**
8. **Degtuvo 00!** (Kartėcė, daužymas!).

Jeigu baterijos vadas nori pats nurodyti taikymo tašką, be to dar komanduoja:

Taikyti į N daiktą!

Atsižvelgiant į gautąją pasižymėjimo kampį vado sekimo punkto link arba į surastą baterijos vėduoklės azimutą, vieton 4-os komandos, vyresnysis baterijos karininkas komanduoja:

Dešinèn (kairèn) 00 — 00!

Jeigu 8-ji komanda baterijos vado neduota, degtuvo nustatymą komanduoti iš lentelės:

Degtuvo 00!

99. Šaudyti šrapneliu tiesiai taikant komanduojama:

1. Šrapnelis!
2. Į N taikinį!
3. N užtaisas! (jei reikia).
4. Pro atšvaitą!
5. Kampio 00 — 00!
6. Korektoriaus 00!
7. Taikiklio 00!
8. Degtuvo 00!

Jeigu baterijos vadas nori pats nurodyti taikymo tašką, be to dar komanduoja:

Taikyti į N daiktą!

Jeigu 8-ji komanda neduota, degtuvo nustatymą komanduoti iš lentelės.

Šaudant tiesiuoju taikymu, būrių vadai ir pabūklininkai visai stengiasi išaiškinti taikytojams taikinį.

100. Šaudyti granata (bomba) visais atvejais sakomos 98. ir 99. str. nurodytos komandos, tik vietoj 1-sios komanduojama:

Granata (bomba)!

Degtuvo nustatymo nekomanduoti.

101. Pradedant šaudyti netiesiuoju taikymu, jeigu prieš tai buvo šaudyta tiesiuoju taikymu, komanduoja:

Pasižymėti!

102. Baterija gali šaudyti:

1. šūviu grupėmis,
2. atskirais šūviais,
3. greitąja ugnimi.

103. Norint šaudyti vienu būriu (pabūklu) komanduoja:

Šaudyti N būriui (pabūklui)!

104. Šaudant šūvių grupėmis ir atskirais šūviais, ugnis, paprastai, paleidžiama iš artimiausio baterijos vadui sparno. Norint paleisti ugnį iš kito sparno, prieš komanda **ugnis!** komanduoja:

Iš dešinės!

arba

Iš kairės!

105. Paleisti ugnį šūvių grupėmis komanduoja:
Baterijos vadas:

1. **Baterija (būriais)!**
2. **Ugnis!**

Vyresnysis baterijos karininkas:

1. **Baterija (būriais)!**
2. **Iš dešinės (kairės)!** (žiūrint, kuris sparnas arčiau baterijos vado).
3. **Ugnis!**

Būrių vadai:

1. **Baterija (būriais)!**
2. **Iš dešinės (kairės)!**
3. **Ugnis!**

Šaudant būriais, komandą **ugnis!** priima ir pakartoja tik eilės būrio vadas.

Šaunama būrių vadams sukomandavus:

Pirmas (antras...)!

Pabūklai šauna iš eilės ir tokiais protarpiais tarp šūvių, kad būtų galima pastebėti kiekvieno pabūklo šūvio kryptis.

106. Paleisti ugnį atskirais šūviais komanduoja: Baterijos vadas:

1. **Pabūklais!**

2. **Ugnis!**

Vyresnysis baterijos karininkas:

1. **Pabūklais!**

2. **Iš dešinės (kairės)!** (žiūrint, kuris pabūklas arčiau baterijos vado).

3. **Ugnis!**

Būrių vadai:

1. **Pabūklais!**

2. **Iš dešinės (kairės)!**

3. **Ugnis!**

Komandą **ugnis!** priima ir pakartoja eilės būrio vadas. Šaunama būrio vado komanda:

Pirmas (antras...)!

107. Greitajai ugniai paleisti komanduojama:

1. **Vienas šoviny (du šoviniai)!**

2. **Greitoji ugnis!**

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja visas komandas. Pasiruošę šauti pabūklai iššauna nurodytą šovinių skaičių pabūklinių komanda:

Pirmas (antras...)!

Prieš kiekvieną šūvį tikrinti nustatymus.

108. Jeigu reikia toliau šaudyti, paliekant tuos pačius arba pakeičiant užtaisą, kampo, lygio, taikiklio ir degtuvo nustatymus, bet nekeičiant ugnies tvarkos, komanduojama:

Ugnis!

Greitajai ugniai paleisti komanduojama:

Greitoji ugnis!

Vyresnysis baterijos karininkas ir būrių vadai pakartoja tas pačias komandas.

109. Nepaliaujamai šaudyti komanduojama:

Kartečė!

Pabūklai šauna vos spėję prisiruošti pabūklininkų komanda:

Pirmas (antras...)!

— ir be paliovos šaudo ligi bus sustabdyta.

110. Komanduota ugnies tvarka pasilieka ligi naujos ją pakeičiančios komandos.

111. Šaudant šuvių grupėmis ir atskirais šuviais, būriai arba pabūklai šaudo paeiliui. Eilei pasibaigus, pradeda šaudyti vėl tas sparnas, kuris pirmas pradėjo šaudyti.

112. Priešingo sparno paskutiniam pabūklui paleidus ugnį, to būrio vadas praneša:

Eilė!

113. Eilės būrio (pabūklo) nepasiruošimas šaudyt negali šaudymo sutrukdyti. Tuo atveju būrio vadas praneša:

N būrys (pabūklas) praleidžiamas!

— ir šaudo vėl šaudęs būrys arba iš eilės kitas pabūklas. Praleistas būrys (pabūklas) šauna vėl sulaukęs eilės.

114. Jeigu norima, kad atskiri šūviai eitų per tam tikrą laikotarpį, komanduojama:

1. **N sekundos (minutės) — šūvis!**

2. **Ugnis!**

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tas pačias komandas.

Pabūklai iš eilės šaudo būrių vadų komanda, praėjus komanduotam laikotarpiui.

115. Kai baterijos vadui reikia, kad atskiri šūviai eitų tik jam įsakant, jis komanduoja:

Sulig komanda!

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tas pačias komandas.

116. Šaudyti pradant ir šaudant, visi pabūklai negaisdami pastato komanduotus nustatymus ir nutaiko, o *užtaiso*:

a) *Šaudant šrapneliu* — sukomandavus degtuvo nustatymą; jei degtuvas nekomanduojamas, tai buvusiu degtuvo nustatymu būrių vadams komanduojuant: **ugnis!** arba **greitoji ugnis!** Šaudant visa baterija arba greitąja ugnimi, užtaisomi visi pabūklai, o šaudant būriais arba pabūklais, užtaisomi tik eilės būriai arba pabūklai.

Pastaba. Jei visi pabūklai buvo užtaisyti ne unitariais šoviniai ir paskui komanduojama kitais užtaisais šaudyti būriams (pabūklams), tai ne eilės būriai (pabūklai) ištaisomi iššaukant.

b) *Šaudant granata* — visi baterijos pabūklai, neatsižvelgiant į ugnies tvarką.

117. Kampio nustatymams pakeisti komanduojama:

Dešinèn (kairèn) 0 — 00!

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tą pačią komandą.

118. Ugniai sutelkti arba paskirstyti komanduojama:

Sutelkti ugnį prie N pabūklo (būrio) 0—00!
arba

Paskirstyti ugnį nuo N pabūklo (būrio) 0—00!

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tas pačias komandas. Būrių vadai komanduoja:

1. **Pirmas (antras...) dešinèn (kairèn) 0—00!**

2. **Pirmas (antras...) dešinèn (kairèn) 0—00!**

119. Lygio nustatymams pakeisti komanduojama:

Lygio daugiau (mažiau) 0—00!

arba

Lygio 00 — 00!

Korektoriaus nustatymams pakeisti komanduojama:

Korektoriaus aukščiau (žemiau) 00!

arba

Korektoriaus 00!

Atšvaito nustatymams pakeisti komanduojama:

Atšvaito daugiau (mažiau) 00!

Vyresnysis baterijos karininkas ir būrių vadai kartoja tas pačias komandas.

120. Taikiklio nustatymams pakeisti komanduojama:

00! (Naujo taikiklio dalmenų skaičius).

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tą pačią komandą. Jei degtuvo nustatymo baterijos vadas nekomandavo, komanduoti ir jį iš lentelės.

121. Degtuvo nustatymams pakeisti komanduojama:

Degtuvo 00 (kartečė, daužymas)!

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tą pačią komandą.

122. Taikiniui pakeisti komanduojama:

1. **Stok!**
2. **! N taikinį!**

Paskui, jei reikia, komanduojama nustatymams pakeisti.

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tas pačias komandas.

123. Sviedinio rūšiai pakeisti komanduojama:

1. **Stok!**
2. **Granata (šrapnelis)!**

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tas pačias komandas.

Užtaisui pakeisti komanduojama:

1. **Stok!**
2. **N užtaisas!**

Vyresnysis baterijos karininkas kartoja tas pačias komandas.

124. Pabūklai ištaisomi, visiškai ir laikinai ugnis sustabdoma, kariai įsitaiso, ilsisi ir susirenka Art. Rik. St. I. d. taisyklėmis.

IV. SKYRIUS.

Šovinių tiekimas. Nuostolių papildymas. Sugedusių pabūklo dalių taisymas ir keitimas.

I. SKILTIS.

Šovinių tiekimas.

125. Pabūklams užtaisyti sviediniai ir užtaisai, bendrai, imami iš esančiųjų prie pabūklų šovinių dėžių arba rūšių.

Iš toliau šovinius tiekia baterijos rezervo dėžės ir pabūklų pirmagaliai.

Pabūklų pirmagaliuose esąs šovinių kompletas galima naudoti tik ypatingais atvejais; jų išlaidos turi būti papildytos pirmai progai pasitaikius.

126. Jei šovinių dėžės nepaliekamos prie pabūklų, tai, atkabinant pabūklus nuo pirmagalių, baterijos vado arba vyresniojo baterijos karininko įsakymu išimama, kiek reikia, skardinių (pintinių) su sviediniais ir užtaisais. Tam reikalui komanduoja:

Išimti skardines (pintines)!

arba

Išimti 00 skardinių (pintinių)!

127. Šovinių leidimas pavedama prižiūrėti būrių vadams ir pabūklininkams, kurie visuomet turi žinoti jų žinioje esamų ir išleistų šovinių kiekį.

128. Kiekvieną kartą išleidus pusę šovinių, būrių vadai privalo apie tai pranešti vyresniajam baterijos karininkui. Šis išreikalauja ir baterijos rezervo reikiamą šovinių dėžių skaičių ir, joms atvažiavus, praneša baterijos vadui.

129. Tos vieno dėžininkų vedamos šovinių dėžės privažiuoja kuo arčiausiai prie pabūklų. Dėžiniai, o jei reikia, tai vyresniojo baterijos karininko įsakymu ir kiti pabūkliniai išima visas skardines (pintines) su sviediniais ir užtaisais, o jų, vieton sudeda tuščias skardines (pintines) arba su tuščiomis šovinių tūtomis. Visa tai atlikus, dėžės vėl grįžta į baterijos rezervą.

130. Vyresnysis baterijos karininkas paskirsto iš dėžių išimtus šovinius pabūklams.

131. Baterijos rezervui šovinius tiekia artilerijos pulko municijos kolona, siųsdama į rezervą dėžes su šoviniais. Siųsti iš rezervo dėžes į municijos koloną leidžiama tik ypatingais atvejais.

132. Baterijos rezervas papildomas, perkraunant skardines su sviediniais ir užtaisais į tuščias baterijos rezervo dėžes. Vieton pilnų skardinių, į pulkų municijos kolonas būtinai grąžinama tiek pat tuščių skardinių su tūtomis.

133. Šovinius priima baterijos rezervo viršininkas duotais iš kolonos rašteliais.

134. Tik ypatingais atvejais baterijos vadas gali pareikalauti, kad atėjusios iš pulko municijos kolonos į rezervą dėžes šovinius stačiai siųstų baterijos pozicijon.

135. Jei poziciją keičiant baterija pavažiuoja priekį, tai galinčias senoje pozicijoje palikti skardiens

ir šovinių tūtas privalo surankioti baterijos rezervo viršininkas.

Jei poziciją keičiant baterija pasitraukia atgal, tai baterijos vyresniojo karininko įsakymu visos skardinės (pintinės) ir tuščios šovinių tūtos privalo būti iš anksto surankiotos.

136. Iššaudžius visus šovinius, baterija pasilieka pozicijoje ir, paslėpus pabūklinius, laukia papildymo.

137. Kautynėms pasibaigus arba laikinai joms sustojus, baterijos vyresnysis karininkas, baterijos rezervo viršininkas ir pirmagalių vyresnysis visais būdais stengiasi papildyti šovinius dėžėse prie pabūklų arba rūsiuose, pabūklų ir dėžių pirmagaliuose ir baterijos rezervo dėžėse.

138. Kautynėms pasibaigus, baterijos vyresnysis karininkas ir rezervo viršininkas praneša baterijos vadui, kiek turima šovinių. Be to baterijos rezervo viršininkas praneša, kiek šovinių gauta iš municijos kolonos.

Iš tų žinių sustaťoma išleistų šovinių apyskaita.

Išleistų šovinių skaičių kiekvieną dieną baterijos vadas praneša komandos keliu.

II. SKILTIS.

Nuostolių papildymas.

139. Pabūkliniai ir arkliai kiekvienam pabūklui ir dėzei papildomi Art. Rik. St. I d. taisyklėmis. Esant reikalui, būčių vadai sulygina pabūklinių ir arklių skaičių tarp savo būrių, o vyresnysis karininkas — tarp būrių. Kautynių dalies nuostoliams papildyti žmonės ir arkliai iš baterijos rezervo, bendrai, iššaukiami baterijos vado įsakymu.

140. Esant dideliems kautynių metu nuostoliams, kuomet pradedama jausti savo išteklių trūkumas, ba-

terijos vado įsakymu gali būti laikinai panaudoti baterijos apsaugos žmonės.

141. Kautynėms pasibaigus, baterijos žmonių ir arklių nuostoliai papildomi betarpiško viršininko įsakymu, kuriam baterijos vadas siunčia žinias apie nuostolius.

142. Žmonių ir arklių nuostoliai, taip pat ir pabūklų sugedimai anaip tol neduoda pamato baterijai nuo pozicijos pasitraukti.

III. SKILTIS.

Sudegusių pabūklo dalių keitimas ir taisymas.

143. Žygio metu sugedimai neprivalo sutrukdyti žygio, jei tik dėl jų pabūklas dar gali žygiuoti. Dėl nebegalinčio žygiuoti pabūklo arba dėžės baterija nėku būdu negali nustoti žygiavus.

144. Jeigu bežygiuojant į priekį pabūklas yra priverstas sustoti, tai būrio vadas įsako jį pataisyti, o pats nujoja su baterija. Traukiantis atgal, būrio vadas pasilieka prie sustojusio pabūklo ir stengiasi būtinai jį išvežti. Sustojus dėžei, jos sutvarkymu rūpinasi dėžininkas.

145. Sugedusios pabūklų dalys pakeičiamos vežamomis kautynių daly atsarginėmis dalimis, o sugedęs pabūklo pirmagalys — dėžės pirmagaliu. Tai padaryti įsako būrio vadas.

146. Kautynių metu sugedusios pabūklų dalys, jeigu galima, taisomos būrių vadams įsakant. Atsarginės pabūklų dalis būriams skirsto vyresnysis baterijos karininkas.

V. SKYRIUS.

Apžiūros ir iškilmės. Pasisveikinimai.

I. SKILTIS.

Bendri nurodymai.

147. Apžiūroms ir iškilmėms baterija išvažiuoja su tiek kinkinių, kiek yra nurodyta karo ir taikos etatuose.

Telefonų dviračiai išvažiuoja tik atskirai įsakius.

II. SKILTIS.

Viršininkų sutikimas.

148. Viršininkui sutikti baterija rikiuojama į tiesinę rikiuotę arba pabūklų vorą; pabūkliniai susodinti, tarpai visuomet suglausti, dėžės — pabūklų užpakalyje.

149. Baterija išlygiuojama linijoje, kurią pažymi tiesiniai. Tam reikalui šaukiami kiekvieno pabūklo 1. ir 2. degtuviniai. Pirmieji pažymi pabūklų liniją, o antrieji — dėžių. Tiesiniams sustojus į vietas, baterija išvažiuoja jų linijon taip, kad priešakinių kinkinių viršininkų (pabūklininkų) ir užpakalinių kinkinių (dėžių) priešakinių porų arklių galvos siektų tiesinių pečius.

150. Baterijai išsilygiavus, baterijos vadas komanduoja:

Viršininkui sutikti!

Taja komanda baterijos vadas atsistoja ties baterijos viduriu, 24 žingsniai prieky. Trimičius atsistoja 1 žingsnis jo užpakaly ir 1 žingsnis į kairę.

Būrių vadai, puskarininkiai, žvalgai ir kiti sustoja, kaip nurodyta 1., 3. ir 4. brėžiniuose. Žvalgai, telefonistai ir kiti — tiestinėje rikiuotėje iš tos pusės, iš kurios laukiamas viršininkas.

Pastaba. Jei prie baterijos yra orkestras, tai jis sustoja: tiestinėje rikiuotėje — priešakinių kinkinių priešakinių porų linijoje, 6 žingsnių tarpu nuo to sparno, iš kurio laukiamas viršininkas; pabūklų voroje — pirmoje žvalgų eilėje, iš tos šalies, iš kurios laukiamas viršininkas.

2) Baterijos trimičius sutinkant netrimituoja.

3) Jei esti rikiuotėje telefonų ir kulkosvaidžių dviračiai, tai jie sustoja, kaip yra nurodyta 1., 3. ir 4. brėžiniuose.

151. Viršininkui prisiartinant, baterijos vadas komanduoja:

Tiesiniai į vietas!

Tiesiniai bėga ir sėdasi į savo vietas.

Pastaba. Jeigu pabūkliniai ir jojikai prieš tai buvo nusodinti, tai prieš komandą **tiesiniai į vietas!** baterijos vadas komanduoja:

1. Į vietas!

2. *Jojikai, pabūkliniai—sėsk!*

Pirmąja komanda jojikai ir pabūkliniai sustoja vietose, nurodytose Art. Rik. St. I d.

Antrąja komanda jojikai ir pabūkliniai sėdasi.

152. Viršininkui prisiartinus per 100 žingsnių prie baterijos, baterijos vadas komanduoja:

1. **Ramiai!**
2. **Karininkai ir puskarininkiai kardus lauk!**
3. **Tamstos, karininkai!**

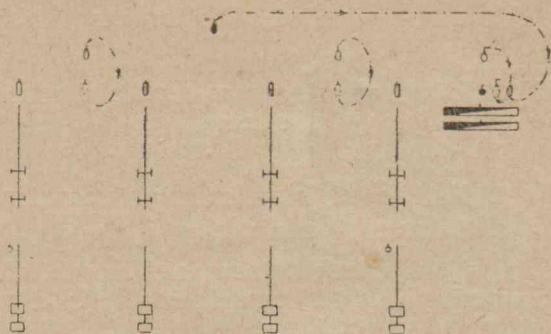
Antrąja komanda karininkai, viršila, pabūklininkai ir dėžininkai ištraukia iš makščių kardus ir laiko juos prie peties.

Trečiaja komanda:

a) Baterijos vadas, laikydamas kardą ties smakru, šuoliais joja prie viršininko. Neprijojęs 6 žingsnių taip, kad viršininkas būtų iš dešinės, nuleidžia kardą ir raportuoja: **Tamsta, N** (viršininko laipsnis)! **Rikiuotėje N pulko N baterija!** — ir įteikia rikiuotės raštelį.

Pastaba. Rikiuotės raštelis reikia laikyti kairėje rankoje sykiu su pavadžiais, o paduoti viršininkui dešine ranka, kardą paėmus į kairę ranką.

b) Vyresnysis karininkas, būrių vadai ir ryšių komandos viršininkas tiestinėje rikiuotėje, laikydami kardus ties smakrais, šuoliais pasisuka dešinėn aplink, joja ir sustoja: vyresnysis karininkas į dešinę nuo ryšių komandos viršininko; būrių vadai — ties savo būrių viduriu, lygiuodami į pabūklininkus; ryšių komandos viršininkas — greta ir į dešinę nuo žvalgų komandos vyresniojo puskarininkio (11. brėž.) Visi karininkai, sustoję nurodytose vietose, nuleidžia kardus žemyn ir pasuka galvas į viršininką.

11. brėž. Inspektuojančio viršininko sutikimas.

c) Viršila saliu tuoja kardu kaip karininkai. O puskarininkiai nesaliu tuoja, bet tik pasuka galvas į viršininką.

d) Trimičius šuoliais pasisuka dešinėn aplink, joja ir sustoja žvalgų užpakaly, o jei esti ir kitos komandos, tai — kulkosvaidininkų užpakaly.

Pastaba. Jeigu baterija iškilmėse dalyvauja viso pulko (grupės) sudėty, tai pulko vado (grupės viršininko) komanda: **tamstos, karininkai!** — baterijos vadas atsistoja greta vyresniojo karininko iš dešinės (žr. b.).

153. Viršininkui apjojant bateriją, baterijos vadas, laikydamas nuleistą karda, jį lydi, jodamas iš lauko pusės. Visi baterijos kariai lydi viršininką akimis, jam prąjojant pasuka galvas.

Pastaba. Jeigu baterija dalyvauja pulko (grupės) sudėty, tai baterijos vadas viršininko nelydi.

154. Gavęs iš viršininko nurodymų iškilmių reikalui, baterijos vadas išjoja ties baterijos viduriu ir komanduoja:

1. **Tamstos, karininkai!**
2. **Kardus į makštis!**

Pirmąja komanda visi karininkai ima kardus ties smakru ir šuoliais išjoja į vietas, kaip 150. str. nurodyta. Trimičius išjoja prie baterijos vado. Sustoję savo vietose, karininkai ima kardus prie peties.

Antrąja komanda visi, be baterijos vado, įkiša kardus į makštis.

155. Vyresniajam viršininkui sutikti visi viršininkai, kurių vadovybėje yra baterija, sustoja sulig vyresniškumu lygiavimo sparne, pabūklininkų linijoj. Jeigu viršininkas laukiamas iš dešinės, tai — greta vyresniojo karininko. Šie asmenys pasisveikindami kečia rankas prie kepurų.

156. Baterijos vadui atvykstant į baterijos susirinkimo vietą, vyresnysis karininkas susodina jojikus, pabūklinius ir komanduoja:

1. **Ramiai!**
2. **Pagarba dešinèn (kairèn)!**
3. **Tamstos, karininkai!**

Antrąja komanda visi pasuka galvas į baterijos vadą.

Trečiaja komanda karininkai pakelia rankas prie kepurų.

III. SKILTIS.

Iškilmių maršas.

157. Iškilmių maršu eiti, baterijos vadas išrikiuoja bateriją jam nurodyton rikiuotèn ir išveda ją iškilmių maršo linijon.

158. Žiūrint viršininko įsakymo, baterija gali praeiti iškilmių maršu tiestinėje rikiuotėje suglaustais tarpais arba pabūklų voroje žingsniu, risčia arba šuoliais.

159. Iškilmių maršu eiti, visi stoja į vietas tokia tvarka.

Baterijos vadas—24 žingsniai baterijos prieky.

Būrių vadai: tiestinėje rikiuotėje—ties savo būrių viduriu, 6 žingsniai pabūklininkų linijos prieky; pabūklų voroje—greta pabūklininkų arba priešakinių porų jokių, iš lygiavimo pusės.

Ryšių komanda: tiestinėje rikiuotėje—ties baterijos viduriu, 6 žingsniai būrių vadų prieky; ryšių komandos viršininkas—3 žingsniai savo komandos prieky; pabūklų voroje: ryšių komanda—iš dešinės po 3 eina 6 žingsniai priešakinio pabūklo prieky; ryšių komandos viršininkas—3 žingsniai savo komandos prieky.

Vyresnysis karininkas—6 žingsniai ryšių komandos viršininko prieky ir 6 žingsniai baterijos vado užpakaly.

Višila—6 žingsniai užpakaly ties baterijos viduriu.

Pastaba. Jei rikiuotėje yra ir telefonų dviračiai, tai jie eina 6 žingsniai ryšių komandos raitųjų užpakaly: tiestinėje rikiuotėje—greta vienas kito 3 žingsnių tarpais, o pabūklų voroje—vienas paskui kitą 6 žingsnių atstumu.

160. Bateriją išvedus iškilmių maršo linijon, baterijos vadas komanduoja:

1. *Iškilmės maršu!*
2. *Karininkai ir puskarininkiai kardus lauk!*
3. *Lygiavimas dešinėn! žingsniu (risčia)!*
4. **Marš!**

Pastaba. Viršila ištraukia kardą kartu su karininkais.

Su paskutine komanda baterija pradeda važiuoti. Sparno pabūklininkas joja 2 žingsniai kairėj nuo tiesinių. Jei tiesinių nėra, kryptį laiko tas pabūklininkas.

Prijojus per 20 žingsnių ligi viršininko, baterijos vadas komanduoja:

Tamstos karininkai!

ir ima kardą ties smakru, o už 8 žingsnių jį nuleidžia. Visi karininkai paima kardus ties smakru ir juos nuleidžia sykiu su baterijos vadu. Tuo tarpu visa baterija pasuka galvas į viršininką.

Pastaba. Viršila saliuotuoja kaip būrių vadai.

161. Prajojus pro viršininką 4 žingsnius, baterijos vadas vėl pakelia kardą ties smakru, šuoliais prijoja prie viršininko, atsistoja dešinėje pusėje per 4 žingsnius nuo jo, lygiuodamas į viršininko arklio galvą, nuleidžia kardą ir pasilieka pas jį, kol baterija praeis pro viršininką.

Visi kiti karininkai, nujoję nuo viršininko 4 žingsnius, paima kardus prie peties.

162. Visi viršininkai, kurių priklauso baterija, joja dešiniame baterijos sparne: vyresnysis—pabūklininkų linijoje, kiti—sulig vyresniškumu joja paskui per 1 žingsnį, vienas paskui kitą. Sveikindamiesi jie pakelia rankas prie kepurų. Prajoję pro iškilmes žiūrintį viršininką, nujoja prie jo palydovų.

IV. SKILTIS.

Baterijos pasisveikinimas.

163. Baterija sveikina Respublikos Prezidentą, Krašto Apsaugos Ministerį, Kariuomenės Vadą ir visus tiesioginius viršininkus, pradėdant nuo baterijos vado.

Bendrai baterija sveikinasi Vidaus Tarn. ir Pėstin. Rik. St. 1 d. taisyklėmis.

164. Pasisveikinti vietoje komanduojama:

1. Į vietas!
2. *Jojikai, pabūkliniai sėsk!*
3. **Ramiai, pagarba dešinėn (kairėn)!**
4. **Tamstos, karininkai!**

Atvejais, kada baterija išrikiuota apžiūrai arba iškilmėms, o tie laukiamieji viršininkai dar neatvyko, visiems kitiems viršininkams sutikti komanduojama:

1. Į vietas!
2. **Ramiai, pagarba dešinėn (kairėn)!**
3. **Tamstos, karininkai!**

Su paskutine komanda karininkai pakelia rankas prie kepurėjų, ir visa baterija pasuka galvas į viršininką.

165. Važiuojant sveikinamasi baterijos vadui komanduojant:

1. **Ramiai, pagarba dešinėn (kairėn)!**
2. **Tamstos, karininkai!**

Visi karininkai pakelia rankas prie kepurėjų, o baterija pasuka galvas į viršininką.

166. Viršininkui pralenkiant bateriją, užpakaly įėjus viršila, puskarininkis arba karininkas perspėja bateriją komanduodamas: **ramiai!**

167. Pagarba taip pat reiškia praeinant pro žuvusiems už Lietuvos laisvę kariams pastatytus paminklus.

168. Baterija visai nesisveikina: taktikos mokymo metu, manevruose, šaudymo ir žygio poilsio metu.

Jei tuo metu viršininkas pasisveikintų, tai dalis atsako nekeisdama padėties.

169. Artinantis viršininkui prie baterijos, baterijos vadas pasitinka jį, praneša kurio pulko kuri baterija ir ką veikia, ir pasilieka prie viršininko, kol šis nujoja arba ką nors įsako.

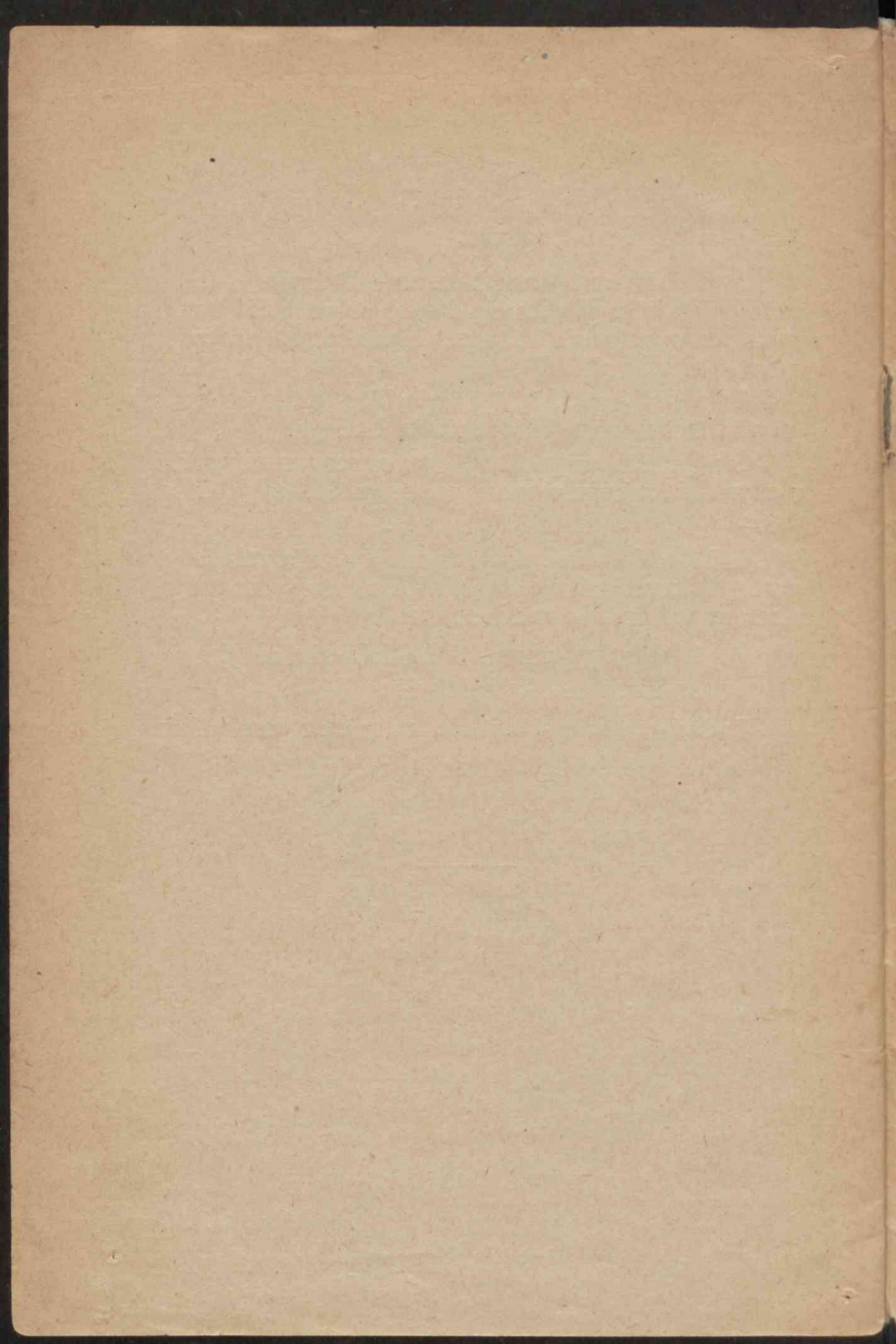
Taip pat elgiasi ir žygiuojančios baterijos vadas, jei viršininkas sustojęs praleidžia bateriją.

Šio punkto taisyklės vykdomos per visus pratimus, mokymo ir šaudymo metu, manevruose, žygy ir poilsyje.

170. Laidotuvėse dalyvaujanti baterija reiškia pagarbą tik velioniui. Viršininkams atvykstant (prieš išnešant velionį) komanduojama:

1. **Ramiai, pagarba dešinèn (kairèn)!**
2. **Tamstos, karininkai!**

Lydédama mirusį baterija su nieku nesisveikina.

Sutartiniai ženklai komandoms.

1. **Ruošiamasis (dėmėkis!)** — kardas ištiesta ranka stačiai pakeliamas smaigaliu į viršų.

2. **Pirmyn — dešinèn — kairèn!** — gulsčiai ištiestoje rankoje kardu rodoma komanduojamon kryptin, nežiūrint kaip stovėtų vačo arklys.

3. **Dešinèn aplink!** — kardas stačiai sukamas ratu dešinėje arklio šalyje.

4. **Kairèn aplink!** — kardas gulsčiai sukamas ratu virš galvos.

5. **Baterija dešinèn (kairèn)!** — ranka su kardu ištiesiama gulsčiai į užsukantįjį sparną ir smarkiai pasukama į kitą sparną (180°) nurodoma nauja kryptimi.

6. **Dešinės (kairės) sukimu!** — ranka su kardu ištiesiama gulsčiai į užsukantįjį sparną ir lėtai pasukama į nurodomą kryptį.

7. **Rikiuok dešinèn (kairèn)!** — kardas pakeliamas stačiai (statmenai) virš galvos, smaigaliu į viršų, ir iš visos rankos mostelėjama keletą sykių dešinèn ir kairèn; paskutinį kartą rodoma dešinèn (kairèn); baterija išsirikiuoja pilnais tarpais.

8. **Suglaustais tarpais!** — kardas ištiestoje priekin rankoje, smaigaliu į viršų, pakaitomis sukamas tai į dešinę, tai į kairę.

9. **Žingsniu!** — kardas pakeliamas ties smakru ir lėtai mostelėjama keletą sykių į dešinę ir į kairę, lankstant ranką rieše.

10. **Risčia!** — kardas pakeliamas virš dešinio peties, smaigaliu į viršų, ir keletą sykių mostelėjama į priekį ir atgal.

11. **Šuoliais!** — kardas laikomas dešinėje, į dešinę šalį ištiestoje rankoje, smaigaliu į viršų.

12. **Stok!** — kardas laikomas dešinėje, į dešinę šalį ištiestoje rankoje, smaigaliu į apačią.

13. **Marš!** — kardas pakeliamas ištiesta dešine ranka virš galvos, smaigaliu į viršų, ir ratu apsukus nuleidžiamas žemyn.

14. **Paskui mane!** — kurį laiką kardas laikomas ties smakru.

15. **Tiesiog!** — kardu, ištiestoj rankoj, rodoma į reikiamą kryptį.

16. **Pabūklų voros išrikiavimas** — kardas laikomas gulsčiai virš galvos, skersai arklio.

17. **Pabūklai!** — kardas dedamas pentimi ant dešinio peties.

18. **Dėžės!** — kardas dedamas pentimi ant kairio peties.

19. **Kinkinių perstatymas** — gulsčiai ištiestu kardu keletą sykių nurodoma į perstatymo šalį, prieš tai parodžius 17. arba 18. ženklą.

20. **Nuo pirmagalių!** — 12. ženklas keletą sykių rodomas dešinėje ir kairėje arklio pusėje, perkeliant kartais virš galvos, ištiesta ranka, smaigaliu į viršų; paskutinį kartą kardas ištiesta ranka rodomas į reikiamą kryptį.

21. **Prie pirmagalių!** — parodoma 2. ženklas į reikiamą kryptį.

22. **Pirmagaliai pas baterija!** — sulig reikalu rodoma 9., 10. arba 11. ženklai.

23. **Nulipk!** — nuimama kepurė ir nuleidžiama prie dešinės kilpos.

24. **Viršininkams susirinkti** — kepurė sukama virš galvos.

Turiny s.

	Pusl.
Įžanga	3
Sutartiniai brėžinių ženklai	4

I. SKYRIUS.

Bendros taisyklės.

I. skiltis.

Baterijos išskaičiavimas	5
------------------------------------	---

II. skiltis.

Baterijos tvarka ir rikiuotės	6
---	---

II. SKYRIUS.

Baterija žygio tvarkoje.

I. skiltis.

Karių vietos. Bendri nurodymai	10
--	----

II. skiltis.

Baterijos valdymas	14
------------------------------	----

III. skiltis.

Lygiavimas ir kryptis	14
---------------------------------	----

IV. skiltis.

Važiavimas ir sustabdymas	15
-------------------------------------	----

V. skiltis.

Tarų keitimas. Kinkinių perstatymas	16
---	----

VI. skiltis.

Važiavimo krypties keitimas	17
---------------------------------------	----

VII. skiltis.

Rikiavimai	22
----------------------	----

III. SKYRIUS.

Pusl.

Baterija kautynių tvarkoje. Šaudymas.

	I. skiltis.	
Karių vietos		26
	II. skiltis.	
Ugnies valdymas		27
	III. skiltis.	
Ugnies paleidimas ir vadovavimas		28

IV. SKYRIUS.

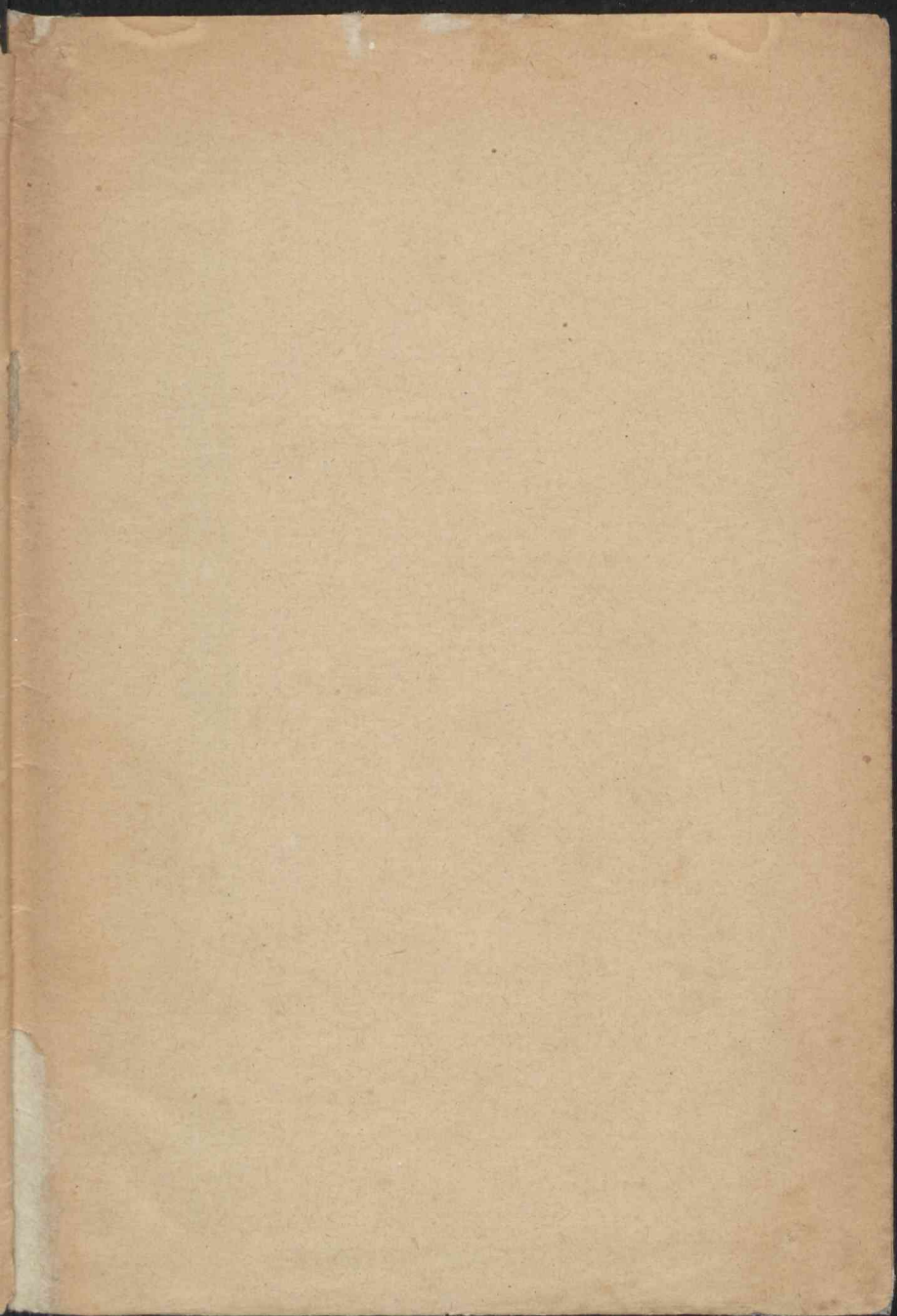
Šovinių tiekimas. Nuostolių papildymas. Sugedusių pabūklo dalių taisymas ir keitimas.

	I. skiitis.	
Šovinių tiekimas		37
	II. skiltis.	
Nuostolių papildymas		39
	III. skiltis.	
Sugedusių pabūklo dalių keitimas ir taisymas		40

V. SKYRIUS.

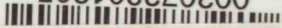
Apžiūros ir iškilmės. Pasisveikinimai.

	I. skiltis.	
Bendri nurodymai		41
	II. skiltis.	
Viršininkų sutikimas		41
	III. skiltis.	
Iškilmių maršas		45
	IV. skiltis.	
Baterijos pasisveikinimas		47
Sutartiniai ženklai komandoms		51

B

003073201305

PG 12-T

PG 12-T

16094

1866 A. 02. 15

A

Jasie Oswiecone Xięci
 Cienie Mocy Miłosierzy i Dobroci.

W sprawach Tauryjskich jako starca tak racione gra-
 nie z Panym Chrystoporzem jako też z Panim Andrze-
 Brokora osmy mitem Waszej Xięscy Mocy po kilku krót-
 nie Sadney deklaracyi od Waszej Xięscy Mocy nie okry-
 matem. Jednakże nie upuścisz okazyi dołzey
 tak list obciemny uszycowoy Pana Chrystoporzem
 ichy z bosa z grani picanych nie zbierali; as do
 byjardu Pana Podkomorzezy przez Generata podalis-
 my, Także y jazyk od Pana Podkomorzezy za wy-
 dane y przez Kęps Generata podładane w Drustankach
 Gwornu Panow Chrystoporzem. Termin przypada
 ledwie dnia 29 Septem. Tu osmy mitem Waszej
 Xięcy Mocy ze Pana Podkomorzy chętnie jazyk wyja-
 wali, ofiarujac^{si} w ten omierse ustajacy Waszej Xięcy Mocy.
 Ale zas ju wyjeznych powrociach y nabradowym terminie
 wyjardu jazyk przystal tu do omie upytacy jazyk
 jazykubizaj przewodnika do Taury, to jest zely
 co onem dae na drogi ad racione przystaly pra-
 y, ktory tym ochwey obciem odprawowa.
 Kas tedy Wasza Xięca Mocy dla przychycenia Ocygo
 na naszymy letre sto stwizch da Mocy widz
 kto jednie ten smarowa musi. Chocby Ciem